Արարատ Արարատեան

ՕՐԱԳԻՐ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆԱՆ ԿԱՆԱՆԱԿԱՆԱՆ ԵՎ ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆԱՆ

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 31 ՄԱՐՏԻ 1850 — ԹԻՒ 360

ԱՆԿԻՊԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպօլիս, 28 Մարտի։

Քաղաքականութիւնը կատարեալ հանդարտութեան մէջ է, և իրաց այս վիճակը անտարակոյս մեծ բարիք մըն է Տաճկաստանի համար. քանզի կառավարութիւը աղատ ըլլալով ուրիշ զբաղանքներէ, անոր ուշադրութիւնը մասնաւորապէս ներքին բարեկարգութեանց և օգտակար նորոգութեանց վրայօր կամփոփուի։ Տէրութեան նահանգները ընդհանրապէս անդորրութեան մէջ են, բաց ի Պոնտիպէն, ուր բիչ մը շփոթութիւն պատահելու անցեալները. ուստի կառավարութիւնը փութացաւ զուշադրութեան համար, հրաման տալ որ Խուսէյնի բանակէն քանի մը գունդ զօրք յիշեալ նահանգը երթան։ Հաստատակօրէն կըկարծուի, թէ այս զօրաց ներկայութիւը միայն բաւական է խռովարարները զսպելու և բարեկարգութիւը հաստատուն պահելու ի Պոնտիա։

Օգոստափառ Սուլթանը ընկերութեամբ իւր նախարարաց և երևելի պաշտօնատարաց ամսոյս 16ին Այիա Սոֆիայի մզկիթը գնաց, և ներկայ գտնուեցաւ ըստ սովորութեան, հարցաքննութեանը աշակերտաց, որ իրաւաբանական և կրօնական ուսմանց կըհետեւին։ Վեհափառ Կայսրը ուշադրութեամբ ունկնդրեց թէ մատուցանելի քննութեան, յառաջադէմ և արժանաւոր գտնուածներուն վկայական տալ տուաւ ըստ օրինի։

Կայսերական հրովարտակաւ Մուսա պէյը Մալաթիայի կառավարիչ կարգեցաւ, և մօտ օրերս պիտի մեկնի իւր պաշտօնին երթալու։

Մայիս 18ին իրիկուան դէմ փողերանոցին գործակալներէն մէկը 4500 ղուրուշ ձեռքը ունենալով քսակի մը մէջ՝ Կոստանդնուպօլսէն Գալաթիա անցաւ. ուրտեղ նեղ ճամբաներուն մէկուն մէջ քանի մը չարագործ դիմացը ելելով, ձեռքէն քսակը յափշտակեցին և սկսան փախչելու։ Խեղճ մարդը անոնց ետեւէն կըվազէր, որ բռնելու տայ. սակայն գողերը տեսնելով՝ ետ դարձան և դանակով չարաչար վիրաւորեցին յիշեալ դժբաղդ գործակալը. որ քանի մը վայրկեանէն ետեւ մեռաւ։ Այս օրերս ուրիշ գողութիւններ ևս պատահեցան Գալաթիայի փողոցաց մէջ։

Շոգեշարժ նաւը Էնդ Տէ-Նիա ըսուած, զոր բարձրապատիւ Մէհէմմէտ Ալի փաշան ծախու առաւ, տարի մը կայ, կատարեալապէս նորոգուած է այժմ և մօտ օրերս նոր կաթսաներ պիտի դնուի անոր մէջ։ Հասարակութիւնը ակնուն թէ այս շոգենաւը, որ հարկաւոր եղած ամէն դիւրութիւնները ունի. Իշխանաց կղզիները կանոնաւոր երթևեկութիւն ընելու պիտի ստիպուի։

Գալաքիայի և Մոլտովիայի իշխանութեանց մէջ կարգեալ կայսերական նոր գործակալ արժանապատիւ Էհմէտ Վէֆիք էֆէնտին մարտի 9ին հասեր է ի Պուքրէշ. ուր իւր բարձր աստիճանին վերաբերեալ պատուով ընդունուեր է։

Կայսերական յատուկ շնորհիւ մը Տիզեան քաջատոհմիկ Միհրան և Պօղոս էֆէնդիները պատիւ ունեցան տէրութեան առաջին կարգի պաշտօնատարաց երկրորդ աստիճանը ստանալու։

Մայիս 15ին ոստիկանութեան պահապանները երեք հոգի բռնեցին, որոց բով խարդախ դրամներ (գայմէ) շինելու գործիքներ կային, և կըպատրաստուէին Կէլիպօլու երթալու։

Այս օրերս ոստիկանութեան (բոլիցիա) գործակալները ուրիշ գողեր ևս ձեռք ձգեցին. որոց բնակարանը շատ գողցած բաներ գտնուեցան։

Օգոստափայլ Գալիսէ Սուլթանին արգեամբ հիմնադրեալ դպրոցը մօտ օրերս մեծ հանդիսութեամբ պիտի բացուի։

Մեծին Բրիդանիոյ դեսպան վսեմափայլ պրը Սթրէթֆորտ Ռէնիկը ամսոյս 23ին բարձրապատիւ Մեծ Լորդ Ռոսին պալատը գնաց. ուրտեղ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ յիշեալ առաջին պաշտօնէին հետ։

Կըհաստատեն, թէ Բարձրագոյն Դրան և Լատրիոյ դեսպանատան մէջ պաշտօնական կապակցութիւնները այս օրերս պիտի նորոգուին. որոնք հունգարացի փախստականաց խնդրոյն պատճառաւ մինչև ցայսօր 'ի կախ կըմնային։

Ֆրանսիոյ նախորդ կառավարիչ Հայրէտտին փաշան անցեալ շաբթու հասաւ 'ի Կոստանդնուպօլիս անգլիական շոգենաւով։ Իսկ Միւստէմ փաշան որ պիտի յաջորդէ անոր. այս օրերս պիտի մեկնի իւր պաշտօնին երթալու։

Անցեալները Պոչձէ Դոֆրոսը ծովեզերքին առջև երկաթ նետած նաւու մը վրայ գողեր յարձակելով, քանի մը հազար ղուրուշի բան գողցեր են։ Ոստիկանութիւը (բոլիցիա) իմանալով. իսկոյն անոնց ետեւէ եղաւ և բարեբաղդութիւ շուտով ձեռք ձգեց զանոնք։

Այս օրերս յոյն տիկին մը որ Մեծ Գերեզմանոց ըսուած թաղը կերթար ուր կըբնակի, ի ճանապարհին երկու չարագործ մարդոց հանդիպեցաւ. որոնք յիշեալ տիկնոջ ոսկեղէն ժամացոյցը և մեծագին ցփսին (շալը) յափշտակելով փախան։

Մայիս 20ին երկուշաբթի գիշեր երիտասարդ մը Պէյօղլուի փողոցէն կանցնէր, երբոր անոր մոտիկցաւ չարագործ մը որ իւր ատրճանակին բերանը դէպ 'ի անոր կուրծքը բռնելով, յափշտակեց յիշեալ երիտասարդին ժամացոյցը ոսկի շղթայով, և 150 ղուրուշ զոր ունէր իւր քովը։

Պուքրեշէն 'կըգրեն թէ Ռուսաց զօրքը, ինչպէս որ կարգադրեալ էր, սկսան պզտիկ գումարտակներով մեկնիլ Վալաքիայէն։

Հասան ֆալա ըսուած թաղը ամսոյս 21ին հրդեհ մը պատահեցաւ, բայց շուտով օգնութիւ հասնելով մարեցին զայն, և միայն այն տունը այրեցաւ ուրտեղ սկիզբ եղած էր հրկիզութիւնը։

ՀԱԼԷՊ, 10 Մարտի։ Նահանգիս կուսակալ վսեմափայլ Օմարիֆ Մուստաֆա փաշային աջակցելով և խոհեմ կառավարութիւը՝ այս մայրաքաղաքս, գոհութիւն Աստուծոյ հանգստութեան մէջ է։ Անցեալ շաբթու յիշեալ կուսակալը՝ ընկերութիւ քաղաքական պաշտօնատարաց և երևելեաց՝ մեծ մզկիթը գնաց, և այնտեղ գրեթէ 'ի ներկայութիւ 5000 անձանց կայսերական հրովարտակը կարդալ տուաւ, որ կըպատուիրէ ամէն գործակալ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՔ

Ի դէմոյ Գէոսային առ աշխարհ։

Աշխարհ աշխարհ, զի՞նչ այս բաժին քոց փառաց
Օ՛ որ հատուցեր յիմում ծոցի փոխադարձ։
Յանուշարար՝ զոր մատուցեր ինձ, բաժակ
Արժան ինչ էր խառնել քեզ դեղ առնորակ։
Զքնաղ հարսին զիս պատկեալ սիրաբար,
Զետուր ժաման ինձ վայելել յոր պայծառ։
Ունելով իմ զորդի միակ, զամուսին,
Վայելէի յուրախութեան առաջնին։
Ցողէր անձրև, ծագէր արև 'ի բարձանց,
Ոչ գիտէի թէ պատեսցէ մութ յանկարծ։

Ի դէմոյ Գէոսային առ Հարսն։

Աղջնի՛կ իմ, փափկամարմին, լուսապանծ,
Աչա՛ղ, զիմրդ, ո՛ւր թռուցի զքեզ յանկարծ։
Մետաքս անգին էր քո մարմին նազելի
Օ՛խմրդ կորեաց անխնայ մկրատն Ատրոպի։
Արև պայծառ էիր սրտիս սենեկի
Տէս այժմ, զիմրդ խաւար պատեաց գիշերի։
Իբրև լուսին էիր 'ի տանս բոլորակ,
Ընդ քեզ ձեմէր և Արուսեակդ իմ Աբշակ։
Ընդորափթիթ ձերդ կենաց ըզծաղիկ
Գոսացոյց մահ, չեթող 'ի ձեռս աւասիկ։
Գիտէք այո՛, զի սիրաս 'ի ձէնջ չէր անբաժ,
Զէ այժմ, և չէ այսուհետև, չէ անբաժ։
Յորչափ շունչս իմ հեծէ և կայ յիս կենդան
Անյիշատակ չէ ձեր կսկիծ ինձ մի ժամ։
Յայս ցաւալից կենաց աւուրս ինձ պաշար
Ողբք և լացք են միայն սրտիս անմխիթար։
Դրախտ էիր իմ հայրենեաց բարեկարգ
Ո՞ր քո ծաղիկդ անուշահոտս իմ Աբշակ։
Խորհրդաւոր տուգք սուրբ անուանդ բաղձոցին,
Դայիանէ, Նա՛ է այդի, ծաղկածին։
Արդ ո՞ւր է քո ողկոյզդ քաղցր խաղողց
Ընիւ Որդիդ սիրաբնուանդ իմ և քոյ։
Օ՛որդիկ քո սրբ, և զիս այրի ո՛ւմ թողեր,
Օ՛աչս արտասուօք, ըզսիրտս արեամբ լցուցեր։
Կարմրագոյն քոշ քո ոսկեթել հարսնութեան
Ներկեաց 'ի սեաւ ձեռն անիծեալ ժանտ մահուան։
Ո՞վ վարդագեղ պայծառ ծաղիկդ իմ Աբշակ,
Թառամեցոյց ըզքեզ մահուն չար խորշակ։

Ի դէմոյ Գէոսային առ մահն։

Մա՛հ, անգութ մա՛հ, արժան չէր քեզ ակնածել
Գեղատեսիլ իւր մանկութեանն խնայել։
Գործ գործեցեր դու անարժան անիրաւ։
Ողբք զքէն բառնամ յերկինս և իրաւ։
Ի զուակէս և Այմուսնոյս սիրածին
Բաժանեցեր զիս զրկեցեր լալագին։
Ինձ միխթար, ինձ յիշատակ չթողեր,
Կործանեցեր, զտունս արարեր իմ աւեր։
Թռիր հապա, թռիր առ նա, թէ է հնար,
Հառաչանաց ըզմին առեալ առնս տար։
Մաքուր շերմին սփիւռ ծաւալ 'ի վերայ
Օ՛իմ ողբ և լացս անդ տարածեա՛ անդ ընկեա՛։

Ի դէմոյ Հարսին առ գէոսայն։

Լո՛ւր ինձ Տէր իմ, Սիրելիդ իմ, Ամուսին,
Այս պատմեցից քեզ մի առ մի զարկածս իմ։
Ի մեկնիլ քո յինէն սիրտ իմ յոյժ տխրէր
Բայց յոյս նորոգ վերադարձմանդ սփոփէր։
Զգիտէի, թէ աշխարհ զիս լքանէր,
Ի հայր նեաց և 'ի տանէս անջատէր։
Յանկարծ մահուն անագորուն նետ փքին,
Օ՛իս կարեվէր խոցեաց 'ի սիրտս իմ ուժգին։
Երբ աչկունքս իմ նսեմացաւ յօրհասէն,
Տառապէի 'ի կարօտոյս տագնապէն։
Որբոքեր սիրտս զքեզ տեսանել միանգամ
Այլ գիտէի, թէ չէր հնար նոյնհետայն։
Բաժանել ինձ 'ի քէն Տէր իմ... ա՜խ... ընդէր
Ո՛վ Աբարիչ, զայս աղէտս էր վճռեցեր։
Յուսահատեալ, ոչ գիտէի զի՛նչ առնել,
Ընդ 'ի մահձիս խոնարհեցայ աղերսել։
Բացի բերանս, յոր պապակեր իմ լեզուս,
Հառաչեցի պաղատանօք առ Յիսուս։
Մնաս բարեաւ, ասացի քեզ, ո՛վ Տէր իմ,
Միխթարիչ քեզ եղիցի Աբշակ իմ։
Ահա ես զիմ քոշ հարսնութեանս ոսկեզարդ
Թողում պատանք լինել մարմնոյս տարաբաղդ։

կաց հեռու կենալ կաշառակրծութենէն։ Այս հրամանը ճշգրտութեամբ պահելու համար, նախ Օ.արիֆ փաշան ինքը երդում ըրաւ ըստ օրինի, և հետևաբար բոլոր դրծակալները ևս մեծ և պզտիկ անոր օրինակին հետևեցան՝ թագաւորական կարգադրութեանը համեմատ։

Երեկ չէ առջի օրը հասան այս քաղաքս Իսկէնտերունի ճանապարհաւ հունգարացի փախստականները։ Սոնց գլուխն է Պէմ զօրապետը, որ այժմ Մուրատ փաշայ կըկոչուի։

ԵԳԻՊՏՈՍ. Աղէքսանդրիա, 16 Մարտի։ Բաղսքանութիւնը միշտ կատարեալ հանդարտութեան մէջ է, և Եգիպտոսի բոլոր երկրին մէջ անդորրութիւնը և բարեկարգութիւը կըտիրեն։ Բարձրապատիւ Բաշա փաշան Տարպ–Էլ–Պեռտա կըբնակի տակաւին. և թէպէտ իւր մայրաքաղաքէն քիչ մը հեռու է, բայց և այնպէս մեծ խնամքով հոգ կըտանի քաղաքական կառավարութեան բարեկարգ ընթացքին վրայ։ Ինպրակաս իւր բովը կըկանչէ երևելի պաշտօնատարները և անոնց հետ կըխօսակցի հարկաւոր գործոց վրայօք։ Վսեմափայլ Աբթին պէյը քանի մը անգամ կանչուեցաւ փաշային քով, որուն հրամանացը համեմատ Նէղոսի ցանկապատը շինուած տեղը պիտի երթայ, որպէսզի մինչև ցայսօր եղած գործքերը քննէ, և խօսակցի մօսիւ Մուժել Ճարտարապետին հետ աւելի գործունէութիւն մը տալու համար այս օգտակար աշխատութեանցը։

Վսեմափայլ Աբթին պէյը մօտ օրերս կըսպասուի Յէղեքսանդրիա, ուրտեղ պիտի կարգադրէ կառավարութեան հատատածոց վաճառմունքը, որոց տեսչութիւնը Լուսէֆ պէյին յանձնուեցաւ այժմ, թէպէտև ընդհանուր վերատեսչութիւնը միշտ Աբթին պէյին վրայ է։ Վաճառականները գոհ եղան այս ընտրութենէն, ըստորում Լուսէֆ պէյը երկար ժամանակ ծառայելով հանգուցեալ Պօղոս պէյին ներքև, բաւական յաջողակութիւն ստացած է այս պաշտօնին համար։

Սէհէքիր փաշան Աղէքսանդրիայի կառավարիչ անուանեցաւ փոխանակ Իսմայիլ պէյին, որուն ուրիշ պաշտօն տրուեցաւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ. Լոնտոն, 16 28 Մարտի։ Էլևմտից պաշտօնեան ազգային երեսփոխանաց խորհրդարանին մէջ ներկայացուց տերութեան եկամտից և ծախուց տարեկան հաշիւը։ Այս հաշիւը մեծ ապացոյց մըն է Մեծին Բրիտանիոյ բարեբաստիկ վիճակին. քանզի տարեկան ծախքը եկամուտէն ելնելէն ետև, 2 միլիոն լիւա սթէրլինա կաւելնայ, այսինքն 240 միլիոն ղուրուշ։ Այսը կէսը պիտի գործածուի թեթևցընելու համար քանի մը տեսակ հարկերը, որ մասնաւորապէս ժողովրդեան վրայ կըծանրանան, և մնացեալ կէսը ուրիշ հարկաւոր բարեկարգութեան պիտի նուիրուի։

—Հասարակաց խորհրդարանին Իսթին մէջ. որ 'ի 11 ամսոյս ըստ նոր տուժարի, միստր Պէնքս հարցուց լորտ Ռիմբրոթընին, թէ Ինգլիոյ նաւատորմիղին բոնած Հելլենական նաւերը ինչ վախճան պիտի ունենան, որոց թիւը առայժմ 160 հատի կըհասնի։ Արդեօք պատերազմական աւար պիտի համարուին, թէ ոչ։ Բանզի ուրիշ տէրութեան մը միջնորդութեանը հաճութիւն տուինք, ըսաւ, ուստի եթէ վճռելու ըլլայ թէ իրաւունք ջնջիմք, 'ի հարկէ վնասուց և շահուց փոխարէնը պիտի պարտաւորիմք վճարելու։

Այս հարցմանը հետևեալ կերպիւ պատասխանեց յիշեալ արտաքին գործոց պաշտօնեան։ «Կարելի թէ ձեր յարգութիւնը տեղեկութիւն ստացեալ չէ բռնուած նաւուց թուոյն վրայ. քանզի մեր վերջի լուրերուն համեմատ 40 կամ 50 նաւէն աւելի չեն. և որոնք գրաւ պիտի մնան, մինչև որ Ինգլիոյ առնելիքը վճարուին։ Եթէ այս առնելիքը վճարուին, նաւերը իսկոյն թողպիտի տրուին. ապա թէ ոչ՝ նոյն նաւերը պիտի դատապարտուին ու պիտի ծախուին. և անոնց արժէքովը պիտի վճարուի Ինգլիան, ըստ ծանուցեալ սովորութեանց իրաւանց աղդաց։ Իսկ վասն համար զոր կըցուցընէ արժանապատիւ միստր Պէնքս, կըպատասխանեմ, թէ ոչ՝ տերութեան միջնորդական դատաստանը ընդունելինք. միայն Դաղլիոյ բարեկամական ծառայութիւնը ընդունելինք. որպէսզի կարող ըլլանք բարեկամօրէն ստանալ մեր առնելիքը։ Ուստի մեր կառավարութիւնը ամենևին միջնորդական դատաստանի մը որոշմանցը չկըպատակեցաւ»։

—Հասարակաց խորհրդարանին անդամոց մեծագոյն մասին հաճութեամբը՝ Ինդգլիոյ ցամաքի զօրաց թիւը որոշուեցաւ, որ 99000 հոգի պիտի ըլլայ. իսկ ծովու զօրաց թիւը 39000։

—Ինդգլիարէն լրագիրը Պրա՝ օվ Թրէ՝ անուն կը հրատարակէ Մեծին Բրիտանիոյ անցեալ ամին նոյեմբեր ամսոյն մէջ եղած առևտրական շարժմանց բովանդակութիւը, այսինքն նոյեմբերի 5էն մինչև դեկտեմբերի 5։ Դուրս ելած ապրանաց գումարը յիշեալ ամսոյն մէջ հասեր է 4 միլիոն 691։161 լիւա սթէրլինի։ Այս գումարին մէջ 374 993 լիւա սթէրլինա առաւելութիւն մը կըտեսնուի 1848 ամին նոյեմբերի ամսոյն հետ բաղդատելով։ Այս ելքը ևս առաւել հաճելի և նշանակութեան արժանի է, կըսէ Դայլի լրագիրը՝ ըստորում 1848 ամին նոյեմբերի ամսոյն մէջ դուրս ելած ապրանաց գումարը՝ 132։346 լիւա սթէրլինա աւելի էր 1847ին նոյն ամսէն։ Ինչեալ տարբերութեան առաջին տասնի մէկ ամսոց հաշիւները կըներկայացընեն, դուրս ելած ապրանաց համար՝ 9 միլիոն 681։387 լիւա սթէրլինա առաւելութիւն մը՝ բաղդատելով 1848 ամին նոյն միջոցին հաշիւներուն հետ։

ԳԱՂԼԻԱ. Փարիզ, 17.29 Մարտի։ Ազգային երեսփոխանաց մասնական ընտրութիւնը լրացաւ, և ինչպէս նախընթաց թերթերս ըսեր էինք, այս երեսփոխանաց մեծագոյն մասը ընկերական կուսակցութեան (սոսիալիսմ) կըվերաբերի։ Նահանգաց մէջ՝ ուր 28 երեսփոխան ընտրուեցան, 18ը ընկերականք են, և 10ը միայն չափաւորականք։ Մենայի նահանգին համար կառավարութեան կողմանէ երեք հոգի առաջարկուեցան, որ են պարոնայք Ֆ. Ֆոյ, Լա Հիթ և Պոնժան. իսկ ընկերականք ևս երեք հոգի առաջարկեցին, այսինքն պարոնայք Դարնո, Վ Լասալ, Տը Ֆլոթ. ուստի քուէից մեծագոյն մասը այս վերջինները ելաւ. որոնք ըստ օրինի ազգային երեսփոխան անուանեցան։ Այս դէպքերէն յայտնի կըտեսնուի թէ Դաղլիոյ ժողովուրդը գոհ չէ այժմեան կառավարութեան ընթացքէն, և հանդարտութիւը ու բարեկարգութիւնը տակաւին ամուր հիմանց վրայ հաստատեալ չեն այս երկրին մէջ։

—Հասարակապետութեան գահերեցին հրամանագրովը, որ 'ի 3—15 մարտի, ազգային օրէնսդիր ժողովոյն նախագահին փոխանորդ մօսիւ Պարոշը՝ ներքին գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ փոխանակ Ֆիլիբինան Պարոյին. որուն այս պաշտօնէն հրաժարիլը ընդունուեցաւ։ Ուրիշ հրամանագրով մը Ֆիլիբինան Պարոն՝ արտաքոյ կարգի և լիակատար իշխանութիւն ունեցող դեսպան անուանեցաւ Սարտինիայի տէրութեան արքունիքը՝ փոխանակ Լուսիէն Մուրատին։

—Մայիսի 4—16ին առաւօտուն՝ Մեծին Բրիտանիոյ դեսպան լորտ Նորմանպին գրեթէ մէկ ժամ խորհրդակցութիւն ունեցաւ Էլիսեան պալատը հասարակապետութեան գահերեցին հետ։ Նոյն օրը կէսօրին պաշտօնեաները գումարուեցան նախագահութեամբ Լուսովիկոս Պոնապարտին։

—Փարիզի Ինվենման լրագրին մէջ կըկարդուի՝ «Այս օրերս մօսիւ Դիէրը մօսիւ Լամարթինին գրատունը դնաց շնորհակալ ըլլալու համար անոր, որ բարեսէր խօսքերով յիշատակած էր զինքը Ռոնէյլ պէ–Ռէօբէլ անուն իւր լրագրին մէջ. և միանգամայն ապահովութիւններ տուաւ հասարակապետական իւր մտերիմ զգացմանցը վրայ։ Մօսիւ Դիէրը՝ փետրվարի յեղափոխութենէն 'ի վեր, տակաւին մօսիւ Լամարթինին հետ խօսած չէր»։

—Կառավարութիւնը օրինաց առաջարկութիւն մը ըրաւ 2 միլիոն 629։910 ֆրանք գումարի մը

Մնաս բարեաւ 'ի յաշխարհիս անսասան,
Դրեալ 'ի պարո-էլ Խալարո-ր Վարժապետէ Աբովեան։

Այս իրիկուն մէկ գոնով անց կենալիս՝ մէկ ձայն ընկաւ ականջս։ Բայց ի՞նչպէս։ Սիրտս փոթորիկ վեցաւ։ Ուզուիմ՝ որ հեռանամ և ամենևին չլսեմ, բայց էլի յետ դառայ։ Սիրտս չիկարաց համբերել։ Չէի գիտցում, թէ ի՞նչ անեմ, մէկ ոմքին էլայ չէի ճանաչում, որ ինձ պատճառն ասի՝ վերջապէս սիրտ արի, մնայ ներս. ի՞նչ կլի ըլլի՝ ասացի մտքումս. հօ ինձ դուս չէն անելիր։ Հէնց իմանաս թէ, ինձ ոմքին վարաւորդ չի արեց, որ մնայ ներքև։

Մէկ փոքր օթախի միջումը՝ մէկ հին կարպետ էր փռած, վրէն մէկ կարտուած եօրղան դոշակ՝ և սրանց միջումն մէկ հիւանդ կին ընկած, ձեռքը սրտի վրայ դրած, տչքերը երկինքը քցած, քիչ էր մնացել՝ որ հոգին տայ։ Մէկ տասնըհինգ տարեկան աղջիկ, մէկ կողմն էր նստել, մէկ ութ տարեկան տղայ միւս կողմն, և մէկ ծծկեր երեխայ վեցամսկան գոչի վերայ ընկած, կամենումէր՝ որ ծիծ ուտի։ Հոգիս խորովեցաւ։ ոտքերս թուլացան։ Լալ ելրբ կարէի մօտ գնալ։ Հէնց բռներ կրակ թափեցաւ գլխս։ Հեռուից մոկի տալով՝ սկսայ այրվիլ տուչորվիլ։

«Սիրելի մայր ջան՝ ասում էր աղջիկն և երեսը պռճոկում, մեզ՞մ ապավեն թողում, էլ՞մ մեր դարտը կքաշի, էլ ո՞վ մեզ տերտ թի կանի։ Մեր օրը մի՛ խաւարացնիր՝ դեդա՛ ջան, մեր կեանքը մի՛ ոչնչացնիր. մեզ էլ քեզ հետ դերեզմանը տարու Հողի տակին քեզ մօտ լաւ է մեզ համար, քանց դեռնի երեսին։ Դռնանից անցել (բաց 'ի քէն) էս աշխարհքումն՝ էլ ո՞ւ մ՝ունինք։ Դու էիր մեր տերը, մեր աստուածը, մեր պահպանողը. դու էիր մեր սրտի ուրախութիւնը, մեր թագը և պարծանքը։ Խոված էլ՝ որ քեզ հետ մեր օրն անց կացնենք, դունէ դուսն էլ՝ որ հաց ժողվինք, եսրի պէս էլ՝ որ սաղ օրն աշխատինք, էլի քս երեսը տեսնելիս՝ քս քաղցր ձէնը լսելիս մեր կեանքը արքայութիւն ա։ Ա՛յդ ջան, անուսիգ մեռնիմ, մեզ ինչ՞ ես էդ պէս շուտով մոռանում. դու էն մէրը չէս, որ մեր գլուխը ցաւ էլիս, հազար դուռն էիր ընկնում, անձդ մահու էիր տալիս, որ մեզ ճար անես. հիմիկ էդ պէս էլ չէս ուզում, որ մեզ մօտ մնաս։ Դու էն մէրը չէս որ շատ գիշեր անքուն էիր մնում, քոյ բերնի հացը կտրում որ մեզ պահես և մեծացնես։ Ինչքան չարչարանքն էլ՞ ուր էիր քաշում, որ մեզ էսպէս շուտով պէտք է թողէիր։ Ինդ՞ուր համար մեծացրիր մեզ, էնդ՞ուր համար էս հատակը հասցրիր, որ մեզ որբ թողաս և անտէր։ Հէր չունինք, դու էիր մեր հէրը, մեր աղբէրը, մեր թագաւորը։ Ինչքան մեր հօր համար լաց էինք ըլում, դու էիր մեր արտասունքը սրբում և մեզ միխթարում։ Այժմ դու

համար, որ կը հարկիա որի Հռոմ գանուած գաղղիական բանակին ծախուց համար մինչև ցվերջ յունիսի ներկայ տարուոյս։ Ըստ այժմ յիշեալ զրոյց թիւը 17,600 հոգիի կը հասնի՝ 2840 ձիով։ Բայց երևմանց գաղղիական զօրքը տակաւին երկար ժամանակ պիտի մնան հռոմէական վիճակաց մէջ. բայց կարելի է թէ անոնց թիւը քիչ մը նուազեցնեն, եթէ հանդարտու թիւնը քիչ մը հաստատուելու ըլլայ յիշեալ տերութեան մէջ։

—Փարիզի լրագրաց մէջ մարտի 17—18 ամսոյ թուական ըստ նոր տուժարի՝ կը կարդամք։

"Գաղղիական նաւատորմիղը, որուն վրայօք ունեցած վերջին լուրերնիս Մալթայէն գրուած են, կը սպասուի ի Տուլոն 2—3 շաբաթէն եւ։ Նաւատորմիղը Մալթայէն Նաբոլի գացած պիտի ըլլայ, ուսկից պիտի առաջնորդէ Արբազան Հօրը մինչև ի Զիվիթա Վէքիա։ Գաղղիական երկու շոգենաւը որ հասած էին ի Տիբերիս գետն մեկնած պիտի ըլլան անկէց, որպէսզի Նաբոլի գտնուին Գաղղիոյ նաւատորմիղը հասնելուն"։

ԻՏԱԼԻԱ. Հռոմ, 8-20 Մարտի։ Այս մայրաքաղաքիս և հռոմէական բոլոր վիճակաց անդորրութիւնը և բարեկարգութիւնը տակաւին չհաստատուեցան։ Յողովրդեան և Պապական կառավարութիւնի մէջ ամենեին հաւատարմութիւն չկայ։ Յողովուրդը քահանայից աշխարհական իշխանութեանը չուզեր հպատակիլ, որուն խատութեան փորձը առած է. միւս կողմէն Պապական կառավարութիւնը վստահութիւն չունենալով ամենեին հռոմէական ժողովրդեան վրայ, պարտաւորեալ է օտար զօրաց ուժով զանոնք զսպել, և այլն։ Իրաց այս վիճակը բնականապէս ատելութիւն մը պատճառած է ժողովրդեան և իւր կառավարութեան մէջ, և ասկից կը յառաջանան բոլոր չարագործութիւնները, աւազակութիւնները և մարդասպանութիւնները, որ ամէն օր կը լսուին հռոմէական վիճակաց մէջ. և այս պատճառաւ է որ Պիոս Իններորդ կուզայցնէ իւր դարձը ի Հռոմ։

Այս այսպէս ըլլալով, երկրայութիւն չկայ որ գաղղիական զօրքը շատ ժամանակ պիտի մնան տակաւին այս երկրին մէջ։ Բայց միւս կողմէն Կարտինալաց ժողովը և Պապը իսկ հաւատարմութիւն չունի Գաղղիոյ հասարակապետութիւնի քաղաքականութեանը վրայ, և չուզեր անոր խրատուցը ականջ դնել։ Մեր ընթերցողները կը յիշեն Լուտովիկոս Պոնաբարդին անցեալները գրած նամակը ի Հռոմ իւր Թիկնապահ զօրապետ Ուէյին՝ պապական կառավարութեան վրայօք, թէ կուզէ որպէսզի բոլոր ժողովուրդը ընարութեան քուէ ձգելու իշխանութիւն ունենայ, ընդհանուր անիրաւարութիւն հնարելու քաղաքական յանցաւ

էլ էդ պէս մ'ղթողութեամ։ Խալբի մենք քոյ սիրտը վիրաւորեցինք, բալբի մենք բեղ չարացրել (բարկացուցեալ) ենք. մինչև՞ որ մէկ աչքդ բանաս, մեղ հետ խօսիս. ինչո՞ւ ես էդպէս բերանդ փակել՝ քո ցաւդ առնեմ, էս ուրթ տարեկան որդուդ խե՛ղճ արի՝ հոգուդ մեռնիմ, էս կաթնակեր զաւակիդ մտիկ արա. քեղ են ուզում, քո ձեռին են կարօտ։ Ինչի՞ է քո բարի ձեռքդ թուլացել, որ նրանց մէկ գրկում էլ չես։

Աչքներս բաց արինք աղ քաւուութեան և որբութեան մէջ։ Ուրբշի երեխէք խաս զումաշ հագած և մենք օրէն հացին կարօտ՝ էլի էն պէս էինք կարծում, թէ աշխարհի բոլոր փառքն մերն ա։ Էս փոքր օթախումն, էս ծանր խեղճութեան մէջ էս չէի ցանկանում, որ հարուստ մարդու աղջիկ ըլիմ, լաւ հագնեմ, լաւ մաշեմ լաւ օր քաշեմ՝ քեղ տեսնելով ամէնն էլ մոռանում էի։

"Ի՞նչ կլի որ, մէկ աչքդ բաց անես, անո՛յշ մայր, ո՞ր ըն-ընկնիմ. ո՞ւր իմ թշուառ օրը անց կացնեմ. բարիկ ոտով գռնէ գուռն կընկնիմ, խունկ ու մամ կը ժողովեմ, նոքարութիւն կանեմ, եսիր կը դառնամ, եկեղեցումը քարերը իմ արտասունքով կը լուանամ. որ Աստուած մեղ չկորսնցնի և քեղ առողջութիւն տայ։ Դու ինձ թաղէր, բայց էս որբերին մի՛ թողար անտեր։ Աստուած՝ ամենագո՛ւթ արարիչ, դո՛, որ խեղճերին որբոց հայր ես և տէր, մի՛ քաղցր ստեղծող, կամ մին այժմ մեղ կորսնցնել, մեր հոգին առ, մեղ

ուրաց, և Նաբոլէոնին օրէնքը գործածուի։ Բայց յայտնի է որ կարտինալաց բանին ձեռք չտար այս օրինակ ազատական կառավարութիւն մը։

Արտաքին գործոց պաշտօնեայ կարտինալ Ինդոնէլլին զէմ ծանր գանգատ կընէ ժողովուրդը. նմանապէս Գաղղիոյ կառավարութիւնը ևս ամենեին գոհ չէ անոր ընթացքէն. և կը հաստատեն թէ Պիոս Իններորդ Հռոմ երթալէն ետև պիտի զրկուի իւր պաշտօնէն յիշեալ կարտինալը։

Այս պաշտօնէին, և իւր հօրը ու գերդաստանին վրայօք խիստ երկար նամակ մը կը հրատարակէ Իրէս լրագիրը իւր թերթին մէջ որ ի 2—14 մարտի Լվէնբման լրագրէն առնելով։ Յիշեալ նամակը կարդացողը կը զարմանայ թէ ի՞նչպէս այս օրինակ մարդ մը կարտինալութեան աստիճանին հասնելէն ի զատ, այժմեան պապական կառավարութեան ստանձն ալ բոլորովին իւր ձեռքը յանձնուած է։

Պիոս Իններորդ տակաւին Իորդիլի քաղաքը կը գտնուի, բայց կը հաստատեն թէ մօտ օրերս պիտի վերադառնայ ի Հռոմ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. Աթէնք, 21 Մարտի։ Գաղղիոյ հասարակապետութեան կողմանէ եկած գործակալը պարոն Կրօ վերջացուց իւր քննութիւնը որ կընէր զանազան պաշտօնական թղթոց վերաբերելոյ Ընդղլիական—Յունական վէճին, և անցեալ օր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Մեծին Իրիդանիոյ դեսպան վսեմափայլ միստր Վուալզին հետ Վէոէի ըսուած գաղղիական շոգենաւուն մէջ՝ որ Իրիէոսի նաւահանգիստը կը գտնուի։ Այս խորհուրդէն բան մը չիմացուեցաւ, բայց ըստ երևմանց համաձայնութիւն մը կը տեսնուի յիշեալ երկու երևելի անձանց մէջ։ Պարոն Կրօ նոյն օրը արտաքին գործոց պաշտօնեայ մօսիւ Լոնտոսին հետ ևս խորհուրդ ունեցաւ։ Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ այս վէճը բարեկամօրէն պիտի լուծուի. քանզի Յունաստանի կառավարութիւնը կերևի թէ վերջապէս հաճութիւն ունեցած է ընդունել վնասուց փոխարինութիւն տալը. ուստի առայժմ այս փոխարինութեան դուռ մտին վրայօք պիտի խօսացուի։ Մօսիւ Կրօ, և մօսիւ Կրիֆիթ որ Ընդղլիոյ դեսպանատան խորհրդոյ քարտուղարն է, այս օրերս միասին քննութիւն ընին, որչափ որ կարելի է իրար, մօսիւ Բուշիֆիբոին ըստ ժամանակին եղած վնասուն վրայօք։ Այս քննութիւնը ըրաւէն ետև ձայն մը տարածուեցաւ հասարակութեան մէջ, թէ պարոն Կրօ որոշեր է որպէսզի 8000 լիրա սթէրլինա (880,000 ղուրուշ) վճարուի մօսիւ Բուշիֆիբոին անոր վնասուցը փոխարէն, և Յունաստանի կառավարութիւնը նեղրոզութիւն ինդրէ Մեծին Իրիդանիոյ կառավարութենէն այս գործոյն համար։

ԳԱՂԱՂԱՏԻ ՀԱՅԵՐ։

Զմիւռնիա, 31 Մարտի։

Նահանգիս ընդհանուր կուսակալ բարձրագոյն Հալիլ փաշան՝ մարդասիրական ոգիէ շարժեալ ամէն կերպ հարկաւոր միջոցները ի գործ կը դնէ հասարակաց անդորրութիւնը և ապահովութիւնը հաստատելու համար, և միանգամայն քաղաքիս փողոցները չինել տալու ու մաքուր պահել տալու համար։ Այս խիստ օգտակար վախճանին համար, հետև եալ երկու նամակները յուղարկեց Իզմիրի բոլոր հիւպատոսաց։

Տէր հիւպատոս,

Ինչպէս յայտնի է ձեզ, Իզմիր հասնելէս ի վեր իմ առաջին բաղձանքս այն է եղաւ, որ վերհսփառ Կայսեր իմ օգոստափառ Ինքնակալիս կամացը համեմատ՝ ապահովցընեմ հասարակաց անդորրութիւնը, որ մեծ վտանգի մէջ է բազմութիւն անծանօթ և անկարգ անձանց պատճառաւ, պաշտպանեմ, ինչպէս պարտաւորութիւն է ամէն իշխանութեան, ժողովրդեան կեանքը և ստացուածքը չարագործաց յանդգնութեանցը դէմ։ Ուստի կրկնութեամբ ազդ առնել ձեզ այն կանոնները, զորոնք ի գործ դրի յիշեալ վախճանին հասնելու համար։

Նախ. Հրաման տուի եցաւ զանազան ազգաց հոգևորական գլխաւորաց, նմանապէս արհեստաւորաց ընկերութեանց (էսնաֆ) որպէսզի խիստ ճշդութեամբ օգոստափառ Կայսեր իւրաքանչիւր հպատակաց կացութիւնը քննեն թէ մահմետական է եղեր, թէ քրիստոնեայ և թէ ուրիշազգի, երաշխաւորութիւն (քէֆիլ) առնուն կասկածաւոր անձանց համար, և արտաքսուին քաղաքէն այնպիսիները որ իրենց ի՛նչ միջոցով ապրելը չեն կրնար ապացուցանել, կամ թէ ապրելու միջոցներ թէպէտև ունին, բայց հասարակաց անդորրութեանը իբրև վտանգաւոր անձինք ճանչցուած են, և չեն կրնար երաշխաւոր մը տալ իրենց բարի ընթացքը համար։

Երկրորդ. Երբոր շոգենաւ կամ առագաստաւոր նաւ մը կուգայ, առողջութեան պաշտօնատունը պարտաւորեալ է քննել ճանապարհորդաց անցագիրները (բասաբորթ)։ Իւր անունք որ կանոնաւոր թուղթ մը չունին ձեռքերնին իրենց ազգայնութիւնը հաստատելու համար, պիտի արգելուին որ ցամաքը չելլեն, բայց եթէ գիրենք բերող նաւուն մէջ զանոնք պահելը անհնար կը ըլլայ, յայնժամ քաղաքական կառավարութեան զգուշութիւնը ներքև պիտի դրուին, և որչափ կարելի է շուտով քաղաքէն դուրս պիտի հանուին։

կը և սուգը չմոռնալ։ Մերձ ի մահ կիներ՝ այն այժմ իմ զոքանչն ա, և Մարիամ հրեշտակապետի աղջիկ նորա՝ նշանածն իմ (Հարան)։ Յովհաննէսն ութ տարեկան երեխէն շատ արի և. շնորհալի ա, և Վարդան միւս վեց ամսեկան երեխէն ամէն օր խաղայ իմ գրկումը։ Հաւատամ ինձ՝ եթէ աշխարհի ամէն բաղդը և հարստութիւնը ինձ բաշխել էին, ես ոչ փոխէի իմ այժմեան ուրախութեան և բաղդի հետ։ Ինպէս գիտեմ որ օրէց օր իմ կեանքը աւելանումա. նրանց սրտերը և ողջանքը կարծեմ թէ՝ մինչև իմ մահը հազար փոյթանքից կազատեն ինձ։ Այս, ի՞նչպէս քաղցր է աշխարհի երեսին լաւութիւն անել։ Ով չի արեր՝ նա չի զգալ, բայց փա՛ռք Աստուծոյ ամենակալին որ ինձ արժանացրեց էս տեսակ բաղդի։

Ի Գեղանաղարդն՝ որ ի 22 Մարտի։

Ո՞ անուշակ ըղբուն յաչացս յեղակարծ
Ընդհատեալ ի ձայն ահեղագոչ շառաչմանց
Լոտ մեղ անդէն ի վեր վազել յանկողնոյ,
Միրոք ի յերեր, որպէս տերև ի հողմոյ։
Աստուած։

Ո՞ իբր ըղդունտ փոքրիկ մանկան խաղասէր,
Որ կայ ճօճէ յայս կոյս և յայն անվեհեր,
Սասանեցոյց հզօր ձեռամբ զայս քաղաք,
Լու քատնափուշ սարսուռ կալաւ զմեզ համակ։
Աստուած։

Ինչպէս որ օրինաւոր անցագիր ունին, բայց ապրելու միջոցները պատրաստ չունենալով, կընան նոյն միջոցներուն վրայօք ապահովութիւն տալ՝ գիտութիւն կամ արհեստ մը գիտնալով, պիտի պարտաւորին գործ մը գտնել 15 օրուան մէջ, որպէսզի այս գործը գտնելուն միջոցաւ երաշխաւոր մը տալու կարող ըլլան, ապա թէ ոչ՝ պիտի ստիպուին քաղաքէն մեկնելու։ Միևնոյն միջոցները ճշդութիւ՛ն գործ պիտի դրուին ցամաքի ճանապարհաւ եկող ճանապարհորդաց համար։

Երրորդ. Դիշերուան 8 ժամէն ետև (ժամը 2 ըստ Տաճկաց), ոչ ոք պիտի կրնայ առանց լապտերի դուրս ելլել։ Այլև յատկապէս և սաստկապէս արգիլեալ է որպէսզի մէկը իւր վրան չկրէ զէնք որ կրնայ մահ կամ վէրք պատճառել, որպիսի են ատրճանակ, դաշնակ (խանչէր), դանակ, և այլն։ Այս պատուիրանին օրինազանց գտնուողները պիտի պատժուին։

Օէնք չկրելու կարգադրութենէն բացառեալ են ճանապարհորդները և որսորդները. սակայն նոյն պայմանաւ որ կառավարութիւ՛ն առջև պիտի ներկայանան թոյլտուութիւ՛ն թուղթ ստանալու։

Չորրորդ. Բոլոր սրճարանները (խահվէ) գոց պիտի ըլլան գիշերուան 8 ժամէն ետև (ժամը 2ին ըստ Տաճկաց) բոլոր գինետուները՝ 7 ժամէն ետև (ժամը 1ին ըստ Տաճկաց). և թոյլ պիտի չտրուի ոչ ոք օտարականի որ ննջէ անոնց մէջ։

Բայց գիտէք՞, տէր հիւպատոս, թէ կարգադրութիւն մը երբոր ընդհանուր չէ, ներդործութիւն մը չկրնար ունենալ. և եթէ միայն օգտատիրաւ Կայսեր իմ վեհափայլ Ինքնակալս հպատակները կըզսպեմք՝ առանց միօրինակ զսպելու միւս տէրութեանց հպատակները որ կըբնակին Իզմիրի մէջ կամ կանցնին անկէց, բարի վախճան մը պիտի չստացուի սմենևին։

Ուստի առաջակայիս կաղաչեմ զձեզ յօգուտ հասարակաց բարեկարգութեան և ապահովութեան՝ գործակից լինել ինձ վերոյիշեալ հրամանաց գործադրութեանը համար, քննել ճշդութեամբ և մաքրել ձեր ազգայինները և երաշխաւորառնուլ. տալով ինձ այնպիսիներուն ցուցակը որ իրենց թղթերը կանոնաւոր չըլլալուն չէք ուզեր ճանաչել զանոնք. որպէսզի ոստիկանութիւնը (բոլիցիա) անոնց վերաբերեալ հարկաւոր միջոցները՝ ի գործ դնէ, և կարող ըլլայ այս կերպիւ դադրեցընել այժմեան աղէտալի վիճակը։

Թէպէտև մաքրանոցին կանոնները արդէն յայտնի են ձեզ, բայց և այնպէս պատիւ համարիմ ինձ յուշարկել ձեզ անոնց մէկ նոր օրինակը։ Կըփութամ այս առթիւ նորոգել ձեզ, Տէր հիւպատոս, զհաւաստիս իմ կատարեալ ակնածութեան։

Իզմիր. ՝ի 15—27 մարտի 1850։

(Ստորագրեալ) ՀԱԼԻԼ ՐԻՓԱԹ

Ո՞ զթանձրութիւն անբաւ՝ գետնոյս դղրդեաց,
Իբրև անձուկ զսկատ նաւի ՝ստատ ալեաց.
Մինչև վայրկի մի և՝ արդեօք ի հիմանց
Իբրեր զքաղաքս անակնկալայս դիպուած։
Աստուած։

Ո՛ զի ահեղեն դատաստանք քո, Աստուած.
Ո՞ բաւական խոյս տալ Եհիդ ի ձեռաց.
Թեզ ծառայեն համայն տարերքքս անշուն չ,
Ակնարկութեան Տեառնըդ մընան անմուն չ։

Ի ցամանէ քում հրամանի մեծատաստ,
Ո՜հ, տարադէմ դընան աւուրք բարեբաստ,
Յու դառնացեալ ընդդէմ զինին ջուր և օդ.
Յու նեաքի մեզ տեղան անդէն մահահոտ.

Մերթ ի յերկնուստ շանթիք ճայթեն հրդեհաւ,
Մերթ ի ներքուստ երկիր շարժի լայնատարդ.
Կամ մրրիկք շղթայազերծք գան ղերկրաւ,
Յու տատանին մայրիք մեծաւ տագնապաւ։

Այսպէս երբեմն զարթուցանես զազգ մարդկան
Հայր դթութեանց ի քնոյ մեղաց թմբրութե.
Օ՛ի ուշ ի կուրծս՝ քաջ ծանիցեն ըզվիճակ
Ընչութեան կենաց իւրեանց բովանդակ։

Յու ի քեզ, Տէր, յուսով կապեալ հաստատուն,
Ի կենցաղոյս դառն արկածից անընկուն
Կացցեն յաւէժ, զուղին հատեալ անկասկած
Ազդեհութե՛ իւրեանց հովտիս արտասուաց։

Ռ. Ա. Փ.։

Տէր հիւպատոս,

Ազնիւ թեան պաշտօնատան կողմանէ եկած ծանուցական թղթոյն համեմատ, և տեսնելով գէշ ազդեցու թիւնը՝ զոր քաղաքիս անմաքրութիւնը կըպատճառէ հասարակաց առողջութեանը վրայ, հրաման տուուեցաւ գանազան ժողովրդոց ազգային հոգաբարձուաց, որ անմիջապէս սկսին յատակել տալ (տէօշեմէ էթմէք) փողոցները, որոնք յատակած չեն, և նորոգել տալ զանոնք որ նորոգուած են։ Այլև կըպարտաւորին հարկաւոր միջոցները՝ ի գործ դնել ճանապարհները ամէն օր աւելցնել տալու համար։ Ոստիկանութեան կողմանէ պաշտօնատար մը հոգ պիտի տանի այս վերջի կանոնին գործադրութեանը վրայ։

Այս հրամանը հաղորդելով ձեզ, կաղաչեմ որպէսզի հաճիք ծանուցանել զայն ձեր ազգայնոցը, և կըյուսամ որ ձեր իշխանութեամբը պիտի հաստատէք զայն անոնց առջև։

Իզմիր, ՝ի 15—27 մարտի 1850։

(Ստորագրեալ) ՀԱԼԻԼ ՐԻՓԱԹ

Ամսոյս 21ին երեքշաբթի գիշեր որ չորեքշաբթի պիտի լուսանար, կէս գիշերը գրեթէ երեք ժամ անցած սոսկալի երկրաշարժութիւն մը պատահեցաւ որ 15—16 մանրերկրորդ տևեցաւ քաղաքիս բոլոր բնակիչները ահուդողի մէջ ձգեց։ Տատանումը՝ որուն յառաջացուցիչը ահագին շառաչիւն մը, հիւսիսային արևմուտքէն դէպ ՝ի հարաւային արևելք եղաւ։ Քառորդ մը անցնելէն ետև՝ նորէն կրկնեցաւ ցնցումը, բայց առաջինէն խիստ թեթև էր, և անոր չափ երկար չդիմացաւ։ Ընդհանուր ուրբաթ օր՝ ամսոյս 24ին, կէսօրին գրեթէ չորս ժամ մնացած երկրաշարժութեան նոր ցնցում մը ևս զգացինք, բայց խիստ տկար էր առաջինին հետ բաղդատելով։ Ամսոյս 26ին կիրակի օրը՝ կէսօրը երկու ժամ և երեք քառորդ անցած երկրաշարժութիւն մը ևս պատահեցաւ, որ բաւականապէս սաստիկ էր։ Յետ այնորիկ գրեթէ մէկ քառորդ միջոցի մէջ երկու անգամ կրկնեցաւ ցնցումը, բայց առաջինին պէս սաստիկ չէին։ Բոլոր այս գետնաշարժութեանց տատանումը հորիզոնական եղաւ։

Աստուծոյ անհուն ողորմութեամբը այս ահագին արկածներէն գլխաւոր վնասներ չպատահեցան քաղաքիս, միայն քանի մը պատեր փլան, մեծ և պզտիկ տներ քիչ կամ շատ վնասուեցան, ու քանի մը երև ելի չէնքերու գմբեթները և կամարները քիչ մը խախտուեցան։

Սակայն հասարակութեան մէկ մասին՝ մանաւանդ կանանց արհաւիրքը ու վախը խիստ չափազանց եղաւ. քանզի աղէտալի սուտ գուշակութիւններ ընողներ գտնուեցան, իբր թէ ամսոյս 29ին սոսկալի կերպիւ պիտի կրկնուի երկրաշարժը, և քաղաքը պիտի կործանէ։ Այնորոյ շատ մարդիկ գեղերը գացին, ուրիշները բաց տեղուանք և պարտէզները բնակեցան, բայց գոհութիւն Աստուծոյ՝ մինչև ցայսօր գետնաշարժութիւը չկրկնեցաւ սաստիկ կերպիւ մը, բայց թեթև և հազիւ թէ զգալի ցնցումներ երբեմն կըպատահին։

Այս երկրաշարժութիւները միևնոյն վայրկեանին մէջ Անխիա, Միտիլլի, Կէլիպօլը, Բիւսա կղզին և ուրիշ տեղուանք ևս պատահեր են։

Այսօր առաւօտուն ժամը 7ը տասն անցած ըստ եւրոպացւոց՝ երկրաշարժութիւն մը ևս զգացինք որ քիչ մը սաստիկ էր։ Գրէթէ հինգ վայրկեանէն ետև ցնցումը կրկնեցաւ, բայց թեթևաբար։

—Լրագրաց նախընթաց թերթին Կոստանդնուպօլսոյ յօդուածին վերջը փոխանակ ըսելու՝ «Ուղղութիւնը և հարստութիւնը պիտի յաջողին աղքատութիւն և չքաւորութիւն, գրած եմք սխալմամբ՝ «Ուղղութիւնը և չքաւորութիւնը պիտի յաջողին բարեկեցութիւն և հարստութիւն։ Թէպէտև յօդուածոյն միտքէն՝ մեր ընթերցողները իսկոյն իմացած պիտի ըլլան սխալութիւնը. բայց և այնպէս արժան համարեցինք ուղղելու զայն հրապարակաւ։

—Յարգամեծար Պուռունսըզեան Եփրեմ աղան որուն յանձնուեցաւ անցեալները Ընատոլուի Ընկերութեան գործակալութիւնը Իզմիրի մէջ, տասնև հինգ օրէ ՝ի վեր սկսաւ վարել իւր պաշտօնը, զոր արժանաւորութիւ՛ն ի գործ կըդնէ։

—Մեր ընթերցողները պիտի տեսնեն լրագրոյս Բանասիրականին մէջ Իւրևանցի Հայոց աշխարհիկ բարբառին մէկ օրինակը. որ անտարակոյս խիստ դժուարիմանալի է այս կողմանց հայազգի հասարակութեանը։ Միևնոյն կերպիւ մեր աշխարհաբարն ալ դժուարիմանալի պիտի ըլլայ Հայաստանի մեր համազգեացը։ Վասնորոյ կարծեմք թէ ազգին ընդհանրութիւնը համար եղած գրուածները, որչափ որ կարելի է. աշխատելու է որ պարզ գրաբարին համաձայնի քիչ մը, որպէսզի ամէն տեղ գտնուած հայերը կարող ըլլան միօրինակ իմանալու։

—Վէնետիկի Ազգրոյն լրագրոյն մարտի 14—26 թերթին մէջ գովութիւ՛ն յիշատակուած է հայազգի մեծաշուք Աղէքսանդր Ռափայէլ Զարամեան առպետին մէկ բարեգործութիւնը, այսինքն գրեթէ 17.000 լիրա սթերլինա, (1.870.000 ղուրուշ) ծախք ընելով՝ եկեղեցի մը շինել տուած է Անգղիոյ մէջ յանուն Ռափայէլ հրեշտակապետին։ «Ազ ասա գովելի կարգադրութիւն ալ աւելցաց, կըսէ Ազգրոյն, որ ժողովրդ ապետին ու եկեղեցւոյն պիտոյքը հոգալու համար ստակ կապելով՝ ժողովրդեան մեծ դիւրութիւն տուաւ, վասնզի Անգղիայի մէջ տիրող սովորութեան համաձայն՝ ամէն մէկ անձ եկեղեցւոյ մէջ որոշեալ նստարան ունի և անոր համար վարձք կըվճարէ, որմէ եկեղեցւոյն հարկաւոր ծախքերը կըհոգացուին։ Իսկ այս հարաշէն եկեղեցւոյն մէջ աստուածաբեր բարերարին ջանքովը ու առատաձեռնութիւնը նոյն ծանրաբեռնութիւնը չկայ։ Այլ պէս եկեղեցի մըն ալ առջի գարնան պիտի սկսի ու ստրբ Ալբանոսի պիտի նուիրէ»։

Ոչ ոք կրնայ ուրանալ, թէ գովելի է ըստ ինքեան յիշեալ հայազգի Ապետին բարեպաշտական այս գործը. սակայն կարծեմք, թէ ևս առաւել ընդունելի պիտի ըլլար առաջի Աստուծոյ, եթէ հայաբնակ քաղաքի մը մէջ շինել տուած ըլլար նոյն եկեղեցին, և Հայ ժողովրդապետի մը պիտոյքը հոգալու համար ստակ կապած ըլլար, և վերջապէս Հայ ժողովրդեան մեծ դիւրութիւն տալու հոգ տանէր. որ ինչպէս յայտնի է, խիստ մեծ խեղճութեան և չքաւորութեան մէջ՝ Անգղիոյ ժողովրդեան հետ բաղդատելով։ Անգղիացի ժողովուրդը հարուստ է և ըստ ամենայն մասին պաշտպան և տէր ունի, և հետևաբար մէկու մը կարօտ չէ. իսկ Հայոց ազգը՝ ընդհակառակն աղքատ է, և իւր գլխաւորաց ողորմութեանը կարօտ է որպէսզի զարգանայ և յառաջադիմէ. ուստի երբոր մեր համազգի ժողովուրդը կարօտութեան և աղքատութեան մէջ ձգելով օտարին կօգնենք, անշուշտ այս բարեգործութիւը հաճոյ չկրնար ըլլալ ո՛չ առաջի Աստուծոյ, և ո՛չ առաջի նոյն իսկ անգղիացւոց։

Արդ ճշմարիտ և անկեղծ ազգասիրութէ միայն շարժեալ համարձակեցանք այս հաստատուն գիտողութիւնը ընել ամենայն բարեմտութեամբ. և կաղաչեմք որպէսզի բոլոր պատուելի հասարակութիւնը միևնոյն բարեմտութեամբ խորհրդածութիւն և դատողութիւն ընէ այս մեր գիտողութեանը վրայօք, որուն նպատակը ուրիշ բան չէ, բայց միայն ազգիս ընդհանրութեան օգուտը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 31 Մարտի։

Առևտրական գործքերը առհասարակ հանդարտութեան մէջ են։ Խամպակը դժուարաձեռն է 240 ղուրուշի կենդ ինարը։ Ռէհրին մեծ հանդարտութեան մէջ է, և հազիւ թէ կըծախուի 15—16 ղուրուշի հօխան։ Խամէն չուզուիր. այսօրուան արժէքը 730 ղուրուշ է հարիւր հօխան։ Աֆիոնին գինը՝ 115—115½ ղուրուշ է չէքին։ Տօրանին գինը՝ 239—240 ղուրուշ է կենդ ինարը։ Փալամուտը հանդարտութե՛ մէջ է. Ինգլիայ տեսակին արժէքը 72—78 ղուրուշ է. իսկ Թրիեստինը՝ 95—100։

Գինք փոխանակութեանց Օրէնդիր յ'31 Մարտի։

Լոնտոն	111—111¼ ղուրուշ
Մարսիլիա	174—174¼ փարայ։
Թրիեստ	364—365 „

Հրատարակիչ և տէր լրագրոյս.
Ղուկաս Գ. Պալտաճեան։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅՑ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ